

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček. račun 13.562.

DELAVEC

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za član izvod po Din 1.—.

Oglasi po ceniku.

Telefon šte. 3478.

Naše zahteve ob reviziji socialne zakonodaje.

Iz predstavitve centralnega tajništva Delavskih zbornic in strokovnih organizacij na ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje.

Ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje je zahtevalo, da podajo Delavske zbornice svoje mišljenje glede revizije sedanjih zakonov o zaščiti in zavarovanju delavcev in Inspekciji dela. To vprašanje se je obširno obravnavalo na seji centralnega tajništva Delavskih zbornic.

Z ozirom na to, da je ta zadeva življenjske važnosti za vse naše delavstvo in bodo v kratkem podvzele akcijo tudi delavske strokovne organizacije, priobčujemo v glavnem odgovor Delavskih zbornic, ki je bil izdelan v soglasju s merodajnimi forumi delavskega strokovnega pokreta.

Proti sabotazi zakona.

Predvsem moramo pripomniti, da je revizionistična akcija, ki je imela za cilj poslabšanje obstoječe socialne zakonodaje, izhajala vedno od strani delodajalskih zbornic in organizacij. Delodajalci so zahtevali to revizijo predno je do izvajanja zakonov sploh prišlo in brez vsakega dokaza, da je v resnici potrebna, a z namenom, da bi se preprečilo, da bi se priznala v načelu v javnem interesu ležeča zaščita slabejšim, ki mora priti po svoji naravi v nasprotje z osebnimi interesi zainteresiranih poslodavcev. Delavske strokovne organizacije in Delavske zbornice so sistematično odklanjale vsako revizijo. One niso bile zadovoljne z raznimi odredbami in zakoni, ki so sedaj veljavni. Kljub temu so zastavljale vse svoje sile zato, da se socialni zakoni ne izpreminjajo, ampak izvajajo. V svrhu pravilne presoje situacije moramo ugotoviti, da je delavstvo skozi deset let sistematično branilo zakonitost, dočim so poslodavci sistematično zahtevali sabotažo zakonov. Mi ne želimo, da se nas uvršča v fronto načelnih borcev za revizijo socialnih zakonov; v to fronto spadajo oni, ki že deset let sistematično sabotirajo vse socialno zaščitne zakone in organe, ki so izšli iz teh zakonov.

S tem pa ne trdimo, da nočemo sodelovati pri delu, katerega podvzema ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje. Nasprotno, mi zahtevamo sodelovanje, ki je ne samo naša zakonska dolžnost, ampak tudi naša zakonska pravica. Vsled tega zahtevamo, da so tudi pri najožjih pripravah za izdelavo mišljenj brezpogojno zastopane vse Delavske zbornice in centralno tajništvo Delavski zbornic.

Krivične kritike naših socialnih ustanov.

Dosedanje delovanje naših socialnih ustanov nikakor ne govori za poslabšanje sedaj veljavne zaščite in zavarovanja delavcev. Nasprotno je mogoče postaviti trditve, da je pokazala naša socialna zakonodaja izmed vseh novih ustanov v državi relativno najboljše rezultate. Primerjajmo samo rezultate agrarne in šolske zakonodaje ali katere druge oblasti državne delavnosti, izvzemši vojske, in videli bomo, da je ministrstvo za socialno politiko dalo najplodnejše rezultate. Ali je mogoče prezreti uspehe desetletnice zaščite stanovanjskih najemnikov, zaščite invalidov, zavarovanja delavcev, kjer je zainteresiranih okoli 2 milijona naših prebivalcev, kakor tudi uspehe Delavskih zbornic, Inspekcij dela in

Knjige „Cankarjeve družbe“ so krasne. Člani bodo videli in se prepričali, kaj je in kaj zmore Cankarjeva družba in šli, da za prihodnje leto pridobe še več članov. V oktobru se bodo knjige začele razpošiljati.

Obstoječo socialno zakonodajo treba dopolniti, obenem pa raztegniti na one panoge, ki do danes niso bile v njenem območju.

Strokovne organizacije in delavske zbornice so ministrstvu za socialno politiko podale odgovora, da se zakoni o zaščiti in zavarovanju delavcev ter inšpekciji dela ne sme poslabšati, nego zboljšati. Naš odgovor smo podprli s 35 zborovanji po celi Sloveniji.

Varno voziš po vzvalovanem morju današnje človeške družbe, če si strokovno organiziran.

Neorganizirani mora v viharju propasti!

Delati mesto predpisanih osem ur več, pomeni znižavati delavske mezde in naraščanje brezposelnosti. Ubijati se z akordom, pomeni isto.

delavskih strokovnih organizacij? Izvzemši vojske je ministrstvo za socialno politiko edina oblast unificirane državne administracije. Vkljub vsem pomankljivostim, katerih se mi zavedamo in na katere smo ob vsaki priliki pokazali, moremo trditi, da nobena izmed oblasti državne administracije v minulih desetih letih ni pokazala relativno boljših rezultatov.

Obstoječo socialno zakonodajo je treba v glavnem očuvati in dopolniti, obenem pa jo raztegniti na one panoge, ki do danes niso bile v njenem območju. Mi smo torej v načelu za daljno izvajanje in dopolnitev naše socialne zakonodaje.

Za unifikacijo socialne zakonodaje.

Opozoriti moramo na kvarno tendenco nove zakonodaje, katere cilj je razcepiti delavsko zaščito na pojedine poslicne panoge. Mi načelno zahtevamo unifikacijo socialne zakonodaje. Splošni princip delavske zaščite, delavskega zavarovanja, inšpekcije dela in higijene v obratih morajo biti postavljeni v splošnih zakonih, ki veljajo za vse kategorije delavcev in nameščencev v privatnih in javnih podjetjih. S specijalnimi zakoni, ako bi bili potrebni, se smejo ti splošni principi eventualno potrjevati ali zboljševati, nikakor pa ne poslabševati. Iz tega razloga zahtevamo, da je ministrstvo za socialno politiko centralni državni organ celokupne javne zaščite delavcev in nameščencev vseh kategorij in da se v tem pogledu ukine pristojnost drugih ministrstev. Posebno velja to za rudarsko in železničarsko pomožno osebje, ki je danes v pogledu zaščite

in zavarovanja izven pristojnosti ministrstva za socialno politiko.

Nujno potrebni novi zaščitni zakoni.

Naše mnenje je, da se morajo obdelati ali v specijalnih zakonih ali pa v posebnih odredbah v sedanjem zakonu o zaščiti delavcev sledeče vprašanja:

1. Zaščita vajencev, njihova profesionalna izobrazba, nadaljevalne šole, določitev števila učencev itd.
2. Kolektivne pogodbe, njihova registracija in njihovo pravno delovanje.
3. Posredovanje v sporih iz delovnega razmerja.
4. Specijalno reševanje sporov iz delovnega razmerja.

Vsa ta vprašanja se obravnavajo v osnutku obrtnega zakona, ki ga je izdelal referent ministrstva za trgovino in industrijo. Načelno smo proti temu, da se ta vprašanja, ki so izključno vprašanje socialne zaščite, regulirajo z obrtnim zakonom. Obrtni zakon se mora omejiti na urejevanje organizacije raznih vrst obrata in na urejevanje odnosov, v katerih stoje obrtna podjetja med seboj in napram državi. Urejevanje odnosov med delodajalci in delavci pa je predmet specijalne socialne zakonodaje, ki spadajo izključno pod pristojnost ministrstva za socialno politiko in jih more zakonito urediti le to ministrstvo. Le pri gotovih tehničnih vprašanjih naj bi sodelovala specijalna ministrstva.

Boljša zaščita delavcev, posebno delavskih zaupnikov.

Sedanji zakon o zaščiti delavcev

naj bi ostal. V njem bi bilo treba odpraviti nejasnost glede zabratnitve nočnega dela v pekarnah, v pogledu izjemnega kršenja osemurnega dela. Izkušnja je pokazala, da so predpisane sankcije za kršenje zakonskih predpisov, posebno denarne kazni, zelo nizke in bi jih bilo treba poestriti. Inspektorji dela so, ne zavedajoč se svoje odgovornosti, često izdajali dovoljenja za podaljšanje z zakonom predpisanega delovnega časa, ki je imelo vedno za posledico znižanje delavskih mezd. Tako so delavci delali za isto mezdo deset mesto osem ur. Podaljšanje delovnega časa je tako važna stvar, da je zanjo potrebna težja odgovornost. Taka dovoljenja bi smel izdajati v izjemnih slučajih samo minister za socialno politiko po zaslišanju delavskih in delodajalskih zbornic in na prihanek delavstva samega, pod pogojem, da delavske mezde ne bodo prizadete.

Dalje bi bilo treba delavce z zakonom zaščititi v pogledu stanovanj v podjetjih in predpisati ostre mere, da podjetniki v oddaljenih in nenaseljenih krajih nudijo delavcem stanovanja in zavetišča za deco.

Na novo bi bilo treba delavcem z zakonom zasužurati letne plačane dopuste, ki bi se odmerjali po višini let, ki jih je delavec odslušil v podjetju.

Delavski zaupniki so s sedanjim zakonom slabo zaščiteni. Treba jih je uspešneje zaščititi za slučaj odpusta in redukcije.

V primerih zmanjšanja dela v podjetju, a kot zadnji se smejo odpustiti delavski zaupniki in člani skupščin delavskih zbornic ali uprave delavskega zavarovanja.

Borza dela.

Določila sedanjega zakona o zaščiti delavcev, ki govore o državnih Borzah dela, se doslej niso izvajala, ker doslej niso bili predvideni državni krediti za Borze dela. Vsled tega so se ustanovile v nekaterih večjih krajih naše države paritetne borze dela iz sredstev delavcev in delodajalcev. V glavnem so pokazale dobre uspehe. Mnenja smo, da do pravih državnih Borz dela v sedanjih prilikah ne bo prišlo in zato more to poglavje v zakonu odpasti. Vendar je treba borzam dela posebno za slučaje večjih obustav proizvodnje zasužurati letno subvencijo države in samopravnih oblasti. Drugače pa naj Borze dela poslujejo dalje na sedanji podlagi kot samostojne, samoupravne ustanove neodvisne od delavskega zavarovanja in Delavskih zbornic.

Inspekcije dela.

Dosedanji zakon o Inspekcijah dela je v glavnem dober. Manjka Inspekcijam dela samo dovoljnih materialnih sredstev. Nujna potreba bi bila povečati število inspekcij in uvesti inspekcije za rudarje, mornarje in železničarje. Da bodo mogli inspektorji dela točno in hitro vršiti svoje naloge, bi morale del njihovih dolžnosti prevzeti nase upravne oblasti. Odredbe inspekcij dela morajo biti za podjetja obvezne. Kršitev teh odredb se kaznuje tudi z odvzemanjem pravice obratovanja. Načrti podjetij in varnostnih naprav v njih se morajo predložiti inspekcijam dela v pogledu izdajanja dovoljenj za zaposlitev inozemskih delavcev naj bi prevzele Borze dela. Inspektor dela mora imeti čin visokega državnega uradnika, ki je v svoji službi neodvisen.

Invalidnine onemoglim, penzije starim delavcem.

Delavske zbornice so z veseljem pozdravljale odlok kraljeve vlade, da se izvede zavarovanje za slučaj onemoglosti, starosti in smrti. To zavarovanje je življenske važnost ne samo za 700.000 delavcev, ki so zavarovani pri SUZOR-u in drugih zavodih, temveč nujna potreba za vse naše narodno gospodarstvo. Na tem zavarovanju je zainteresiranih nad 2 milijona delavcev, kar pomeni eno šestino celokupnega prebivalstva.

Z uvedbo zavarovanja za starost in onemoglost bi se občutno zmanjšala brezposelnost, ker bi stari in onemogli delavci stopili v pokoj in odstopili svoja mesta drugim. Razbremenilo bi se s tem tudi bolniško zavarovanje, ki mora danes nositi ogromno število onih, ki dejansko niso bolni, temveč onemogli in ostareli, a uživajo dajatve bolniškega zavarovanja.

Postavile so se trditve, da bi bilo mogoče izvesti zavarovanje za slučaj onemoglosti, starosti in smrti brez novih obremenitev delodajalcev in delavcev in brez subvencij države, iz prihrankov že obstoječih pagonov zavarovanja. Delavske zbornice smatrajo za svojo dolžnost, da ugotove, da na tej podlagi ni mogoče ustvariti ničesar trdnega in zdravega. Zgornji prihranki se morajo porabiti v prvi vrsti za to, da se bolniško zavarovanje samo konsolidira in izravnajo kronični deficiti, kakor tudi da se zberejo brezpogojno potrebne denarne rezerve. Ti prihranki so tako nizki, da ne pomenijo niti desetine tega, kar bi bilo potrebno za stvorenje zdravega zavarovanja za slučaj onemoglosti, starosti in smrti. Tega zavarovanja ni mogoče izvesti brez novih obremenitev delodajalcev in delavcev. Delavske zbornice izjavljajo, da je delavstvo, zavedajoč se velike važnosti tega zavarovanja, pripravljeno prevzeti nanj odpadajoči del finančnega bremena, ki bi znašal okoli 1½% zavarovane mezde.

Povdarjamo tudi, da je mogoče zbrati večje prihranke v sedanjem delavskem zavarovanju samo na ta način, da se ukinejo mali in nesposobni okrožni uradi in ustanovljajo veliki in močni. Število in sedež teh okrožnih uradov bi se moralo določiti z zakonom.

Kar se tiče ostalih vprašanj delavskega zavarovanja smo mnenja, da mora to zavarovanje ostati še nadalje samoupravno, s paritetnim sodelovanjem delavcev in delodajalcev.

Pozdravljamo to odločno in jasno stališče Delavskih zbornic in strokovne organizacije jih naj odločno podpirajo.

Suk:

Gost iz Ženeve.

Pred kratkim je zagrebški tisk priobčil vest, da se je mudil v Jugoslaviji funkcionar Društva narodov v Ženevi g. inž. Friderik Ritzmann,

ki se je zanimal za tehnično plat naše industrije. Obiskal je v raznih krajih naše države vrsto industrijskih podjetij in se je mudil tudi v Zagrebu samemu. V svojem mnenju, ki ga je nato kakor rečeno, priobčil v zagrebških listih, med drugimi g. inž. Ritzmann tudi pravi, da je bil vshičen nad vzornim nadzorstvom obratov in vzradoščen nad tem, da je v naših industrijskih podjetjih tako dalekosežno poskrbljeno za naprave, kojih namen je preprečevanje obratnih nezgod. V svojem poročilu prihaja g. Ritzmann do zaključka, da se glede varnostnih naprav v industrijskih podjetjih naše države lahko primerja z vsako v tem pogledu tudi najnaprednejšo državo.

Pripominjamo še, da je glasom zagrebških dnevnikov spremljal g. inž. Ritzmanna g. inž. Domanjko, uradnik Središnjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu.

Ugotovljamo, da g. inž. Ritzmann iz Ženeve ni stopil v stik ne z delavskimi strokovnimi organizacijami in ne z Delavsko zbornico v Zagrebu. Ako bi bil to storil in če bi poleg tega bi še vzel v roke zadnje letnike poročil inšpekcij dela, kjer bi bil našel statistiko o obratnih nezgodah, bi bile njegove informacije o izvajanju inšpekcije, o varnostnih napravah v obratih pri nas popolnejše. Tako pa morajo taka poročila v delavskih krogih povzročati le začudenje nad enostranskim postopanjem, kadar se gre za informacije v takih važnih stvareh, kakor je inšpekcija obratov in varnostnih naprav v industrijskih podjetjih, kar vsekakor iziskuje vsestranske temeljitosti.

Pred mezdanim gibanjem rudarjev v revirjih TPD.

Gospodarski in socialni položaj rudarskega delavstva zaposlenega v rudnikih Trboveljske premogokopne družbe je postal takšen, da so se čutile vse obstoječe strokovne organizacije rudarjev in zaupniki II. skupine rudarske zadruga dolžne, na prošnjo prizadetih započeti gibanje potom katerega naj se končno veljavno uredi mezdne in delovne odnose v obliki kolektivne pogodbe med prizadetim delavstvom in družbo.

Kakor bo javnosti znano, je to delavstvo že imelo urejeno svoje delavske mezde in delovne odnose, po svojih kolektivnih pogodbah in marsikatera dobra pridobitev za rudarje je bila v njih zapopadana. Ali ko je delavstvo leta 1923 započelo mezdno gibanje, kateremu je sledila ogromna dvomesečna stavka, pri kateri je delavstvo popolnoma podleglo, se je družba smatrala kot zmagovalca in začela izvajati konsekvence.

Najprvo je bila ureditev kazni in za tem so začele padati točke za točko od ugodnosti, ki jih je imelo delavstvo v prejšnjih pogodbah. Na pritožbe delavstva je družba istemu izjavljala, da njo ne veže nobena ko-

lektivna pogodba več. Tako je nastalo brezpogodbeno stanje.

Pa ne samo to, družba je šla še dalje. S 1. aprilom 1926 je znižala takrat obstoječe plače povprečno za 21%. Vsi tozadevni protesti delavstva so bili zastoj. Družba se je sklicevala na slabo konjunkturo. Izvedla je v tem letu racionalizacijo obratov, pri čemur je odpustila iz službe 3600 delavcev, a še z ostalimi se je delalo z reduciranimi štihi.

Stanje za rudarje je postajalo čimdalje bolj neznosnejše. Vsak ugovor od strani rudarjev napram krivicem ali prenizkim plačam je imel za posledico grozitev z odpustom. Rudarji so se vdali, delali in garali, a pri tem jemali na kredit pri trgovcih, kjer so mogli, da so preživeli.

Gibanje v letu 1927 za zboljšanje tega položaja je ostalo brezuspešno, prvič zbog razcepljenosti rudarjev samih, drugič pa zaradi trdosrčnosti družbe, ki se je še pri tem izgovarjala, da ima še osemsto ljudi preveč. V tem položaju se to delavstvo nahaja še danes. Izvzeto je samo to, da je letos vsaj polno zaposleno. Ali rane, ki so se mu zadevale v letih 1925 do 1928 vsled zmanjšanih delovnih dni in prenizkih plač, so na sedanji način nezaceljive in nujna potreba je, ne samo interes prizadetega delavstva, temveč iz državnega gospodarskega in socialno kulturnega stališča sploh, da se to krivično stanje popravi.

Primer navajamo, da znaša današnja temeljna plača kopača 40 Din, učnega kopača 35 Din, starejšega vozača 30 Din, mlajši vozači in starejše ženske 25 Din, a mladoletni delavci in ženske 20 Din dnevno na šiht.

Ako sedaj odbijemo od 26 krat 40 je 1040 še 110 Din odbitke za razno socialno zavarovanje in drugo, potem ostane še 930 Din mesečno za preživljanje in obleko. Povdarjamo pa, da jih je zelo mnogo, kateri so poročeni a spadajo v kategorijo učnih kopačev, ter zaslužijo dnevno samo 35 Din. A zadnji čas pa družba novince v delo sprejema, posebno na zunanjih obratih, ne glede na njih starost ali stan po 25 Din dnevno.

Kako se more delavec pri tako težkem delu, kjer porabi še poleg tega veliko obleke in čevljev, preživljati z družino, to mislimo, da ni potrebno posebne razlage. O tem najbolje pričajo izkazi poročil Glavne bratovske skladnice v Ljubljani in pa izjave zdravnikov napram pacientom, češ, za vas je najboljšje zdravilo dobra in zadostna hrana.

Res je, da bo družba trdila in res je, da je povprečni zaslužek delavstva večji. Ali to nanese akordno delo, nadure in nedeljski šihiti. To povprečje pa se ne sme računati z delavcem, ki tega povprečja ne doseže, z onim, ki ga doseže in ki to povprečje za oba na odgovarja.

Pa ne samo da doprinaša to delavstvo ogromne žrtve na pomanjkanju, ono prinaša tudi ogromne krvne žrtve na žrtvenik dela in blagostanja družbe. Tako je bilo v letu 1926 9

smrtnih in 1325 težjih in lažjih nezgod; v letu 1927 7 smrtnih in 1119 težjih in lažjih nezgod; v letu 1928 9 smrtnih in 1247 težjih in lažjih nezgod. Poleg tega je družba uvedla še poleg svojega priganjaškega sistema ogromne kazni za vsako malenkost, in katere so plačali rudarji ob svoji zaposlitvi in številu v letu 1926 7627 zaposlenih 236.590 Din, v letu 1927 7262 zaposlenih 213.416 Din, v letu 1928 pa od 835 zaposlenih 248 tisoč 364 Din.

Vsem tem brezobzirnostim in krivicam od strani družbe pa se je delavstvo v polni meri odzvalo v svoji storitvi (Leistung). Tako je znašala letna produkcija na moža v letu 1924 186 ton, v letu 1928 pa 218,5 ton in v letu 1929 bo to še prekoračeno.

To smo smatrali za potrebno, da povemo vsej javnosti, da je stanje tega delavstva pod sedanjimi pogoji nevdržno. Upamo, da bo javnost in merodajni vladni krogi to razumeli ter nam šli na roko, da nam omogočijo zboljšati obstoječe stanje v prid prizadetega delavstva. Zakaj zavedati se moramo vsi, ki nam je na srcu dobrobit vseh, da le v zdravem in zadovoljnim narodu je zdrav temelj države.

Izjavljamo pa, da delavstvo pri tem gibanju jako trezno misli, in da hoče zahtevati samo najminimalnejše za vzdržbo sebe in svoje družine, a zato je pa tudi pripravljeno se složno boriti.

Naš izseljeniški problem.

(Konec.)

Kako sedaj prepričati, da na tem polju ne izkrvavimo? Prvič, država bi se morala zavedati, da so ti ljudje nje lastni udje. To se pravi, ona bi morala skrbeti potom kmetijskih šol in zadrug, da se naše poljedelstvo dvigne iz sedanje konzervativne obdelave zemlje k moderni obdelavi, kar bi mnogo pripomoglo k višji produktivnosti iste. Nadalje, izvesti bi se morala pravična agrarna reforma zemlje. Zakaj še danes je v naši mali ožji domovino toliko zemlje v posesti ljudi, ki jo zase ne rabijo, temveč z isto ženejo našega človeka z rodne zemlje v tujino. Na kmetih bi se morale ustanoviti kmetijske zadruge, katere bi morala država so-podpirati s svojimi sredstvi, da bi zamogle iste dajati kmetu cenen kredit za nabavo potrebnih poljedelskih strojev, nabavo plemenite živine itd. Kmetiskemu delavcu pa je treba dati moderno socialno zavarovanje, predvsem zavarovanje zoper starost in onemoglost. Še mnogo bi se dalo navesti, ali šel bi predaleč, rečem samo to, da če bi se bilo samo del tega v zadnjih 10 letih izvršilo, bi bil beg našega kmetijskega ljudstva s kmetov v našo industrijo in inozemstvo v veliki meri omejen.

Isto je z našo obrtjo in industrijo. Smo majhen narod s precej razvito obrtjo in industrijo. Naša obrt pa stalno peša vsled konkurenčne ne-

Nekaj za inteligenco.

»Kmetijski List« je priobčil pod tem naslovom podlistek in ne moremo si kaj, da bi ga ne ponatisnili. Mogoče bo koristilo tudi marsikomu izmed nas.

V Ljubljani izhaja ob pondeljkih namesto »Jutra« list »Pondeljek«, ki je namenjen tako kakor »Jutro« v prvi vrsti naši inteligenci, t. j. šolanim ljudem (uradnikom, učiteljem itd.). V zadnji številki tega lista bremo podlistek pod naslovom »Takšni smo, kakršni smo — naši smo«. Sledeči odstavek tega podlistka prav toplo priporočamo inteligenci, da ga natančno prebere:

— — — Stvar pa je taka, da smo zelo ponosni, ker smo takšni, kakršni smo. Sploh je znano in so vsi naravoslovci edini v tem, da je ponos prva in glavna odlika vsakega naroda, slovenskega pa še posebno.

Kot svetel zgled na šega ponosa postavim svojega dragega znanca Hrabroslava Zajca. Mož je že

lezniški uradnik in kot tak steber naroda: ker znano je in smo tozadevno dobili že z najvišjih mest laskavo pohvalo, da smo Slovenci vzor-železničarji, in sega glas o tem daleč na jug in še preko granic.

Neštetokrat sem imel dragoceno priliko občudovati ga v ponosu cve-točega. Kako je hodil po pločniku, kako je odzdravljajal, pa način, kako je zapalil cigareto — ah, bratci moji, to so bili užitki, zavidajte me!

Nu nekega dne — še danes mi je v grozomornem spominu — sem šel po ulici z gospodom z juga. Prejšnji večer sva se seznanila; prijazen gospod, večkrat mi piše. Baš sva govorila, da je dolgčas, in bi bilo velekorisno, če jo mahneva na »Rusovsko«. Gospod pa je še dostavil, da ima ob takih slavnostnih prilikah hvalevredno navado najeti avtomobil.

Stopila sva proti taksi-ju — In tedaj je ponosno prikoral po pločniku moj Hrabroslav Zajec, pozdravil me in me takole zviška pogovoril: »O, zdravo! Nu, kako ga pa ti kaj vrtiš?«

Beseda, dve... predstavil sem ga gospodu z juga: »Hrabroslav Zajec — gospod ta in ta — višji nadzornik...«

Takrat pa se je zgodilo! Nenadoma, bliskoma, bi dejal — je izginil gospod Hrabroslav Zajec s pločnika in namesto njega je stala na pločniku čudna prikazen... Najbolj je bila podobna cunjji. Res, da je imela cunjja roke in noge, glavo in trup, ali — Hrabroslav Zajec to ni bil! Ne in ne! Čigav je ta piskajoči glasek? Ali je to zvočni bariton gospoda Hrabroslava Zajca? Čigave te kretnje? In ta upognjeni hrbet? Čudno, res, zelo čudno!

Gospod z juga pa je bil prijazen, dejal sem že to, in je povabil tudi cunjjo s seboj. Nikdar ne pozabim tega izleta, ker je bil zelo poučen.

Med vožnjo je sedela cunjja pri šoferju, komaj si jo opazil. In ko smo se ustavili, glej, že je skočila cunjja na tla, in hitela odpirat vrata... Pozneje, ko smo sedeli pri čaši in prigrizku, je pazila cunjja z demonsko vestnostjo na vsako kret-

njo gospoda z juga; dvigala in spuščala je čašo točno dve sekundi potem, ko jo je bil dvignil ali spustil gospod nadzornik. In ko je moral gospod dvakrat zaman klicati kruha, je poskočila cunjja izza mize, z blazno mrzlico odbrzela v kuhinjo in je bil kruh takoj tu — — —

»Čuj, dragoviču, kaj pa je temu človeku?« — me je vprašal gospod z juga, ko sva bila sama. »Ne vem jaz tega, sokole!« — sem mu odvrnil po vesti in pravici.

Par dni potem me je, ko sem hitel po ulici, pokroviteljsko potrepljala po rami neka roka: »Nu, kam pa ti?« Obrnem se — H. Zajec! Da, on je! On je spet, z umerjenim korakom, z dvignjeno glavo, z zapaljeno cigareto v upognjeni desnici, on, H. Zajec, v telešeni ponos, tako rekoč...

Da, da! Takšni smo, kakršni smo — naši pa prav zares!«

To poučno zgodbo smo prepisali, da bodo tudi delavci imeli od nje svojo korist.

zmožnosti, zaradi svoje tehnične zastalosti in konkurence domače in tuje industrije. V obrti se ustvarja ogromen kader vajencev, ki po večini po izučbi zapuste svojo obrt, in se oprimejo drugih poklicev. Tukaj bi bilo predvsem potrebno izvesti največjo zaščito vajencev, pod kontrolo nepristranskih obrtnih izvedencev, kateri bi morali predvsem regulirati trg zaposlitve in skrbeti za pravilno strokovnjaško izobrazbo istih. A obrt samo pa zmodernizirati in ji omogočiti vse pogoje za zdrav napredek.

V industriji sami pa je treba z zakonom odrediti norme minimalnega eksistenčnega minimuma za vse delavstvo. Treba je predvsem izpopolniti obstoječo socialno zaščito de-

lavstva in uvesti splošno zavarovanje zoper starost in onemoglost. Z eno besedo rečeno: našemu delavstvu je treba dati predvsem vse pogoje za možnost človeku dostojnega življenja za časa njegove produktivnosti, in za čas njegove iznemoglosti pa zaslužen pokoj.

Mislim, da sem s tem vsaj v glavnem povedal moje misli k temu problemu. Če boste vi merodajni krogi to razumeli in znali izvesti, potem boste uverjeni, da bo naš človek vzljubil svojo domovino in ne bo silil od nje. Ako pa tega ne boste znali izvesti, potem pa nikar ne branite in ne žalujte za odtokom vaše srčne krvi, ki teče iz vašega telesa.

O zadevi že izseljenih pa prihodnjic.

STROKOVNI VESTNIK.

RUDARJI.

Grozna smrtna nesreča rudarja v Zagorju.

V ponedeljek, dne 9. t. m. je v rudniku Kotredež pri Zagorju ob 10. uri dopoldne zasulo rudarja Noliml Miha, kateri je na posledicah tega ob 1. uri ponoči umrl v rudniški bolnici v Zagorju v starosti 32 let. Pokojni zapušča vdovo in 4 nepreskrbljene otročičke.

V ilustraciji javnosti, kako malo je danes uvaževan rudarski poklic in s kakšnimi nevarnostmi se ima boriti rudar dandnevno globoko pod zemljo, da zasluži za bori kos kruha svoji družini in ob enem ustvari visoke fantijeme za razne ravnatelje, upravne svetnike in še večjo dividendo delničarjem Trboveljske premogokopne družbe, poročamo, da je bil pokojni zasut od 10. ure dopoldne pa do 8. ure zvečer, torej polnih 10 ur pod velikansko težo premogovne plasti. Da ga ni takoj ubilo, ali da se ni poprej zadušil, je pripisati okolnosti, da se je nad njim oporno lesovje in zasipalna cev zamotala tako, da ga je sicer popolnoma pretisnilo, a vendar ne ubilo. V takem položaju so mu hiteli tovariši na pomoč.

Nikdo, kdor kaj takega sam ni videl, si ne more predstavljati groze onega, ki trpi, groze onih, ki slišijo njegove klice na pomoč, a ga rešiti ne morejo. Ali rudarji so v tem oziru herorji. V lastni vedni smrtni nevarnosti so rudarji delali na vse pretege, da ga čimprej rešijo. Opoldne so imeli že toliko zveze z njim, da so mu dali piti, a še le čez 8 ur se jim je posrečilo ga ven dobiti. Komaj pa so ga odnesli, je že zopet elementarna sila udarila na nesrečno mesto in zopet je zasulo. Le naključju je pripisati, da niso vsi reševalci našli grob poleg svo-

odpraviti trpljenje, o masti pa sploh ni govora.

Do tega prepričanja nas je največ privedel dejstvo, da sicer gremo kakor živina, pa pridemo včasih tako daleč, da zaslužijo razni rudarji v »korodu na ših 23 do 37 Din. Res je, da nismo s tem zadovoljni in da reklamiramo tako dolgo, da se nam nekaj »gor« da. Samo čudno se nam zdi, da moramo pri takih prilikah za nekimi »višim« tako zelo hoditi in ga prositi, kakor fant delavca za hubezen.

Jama so pri nas take, da celo najpogumnejši kopači gredo s strahom po raznih progah. Najbolje je pa takrat, kadar gremo iz ših. Takrat začne navadno vlivati in povoden nastane po progah, tako da bi bilo komaj, da bi se s čolni vozili po progah. Značilno pri tem je, da, kadar je g. ravnatelj v jami, takrat se nikoli ne vlija, kakor hitro je pa zunaj, takrat pa že vlija. To bomo morali enkrat zvedeti zakaj?

V ponedeljek, dne 9. septembra je zasulo rudarja Noliml Miha. No kar je je. Ali čudno se nam zdi, da, ko je bilo tukajšnje obratno vodstvo v pričakovanju rudarskega komisijalnega ogleda, ki je bil izveden še le v četrtek popoldne, da so se tako hitro popravljati proge, po cestah so se manjkajoči ali slabi klini takoj nadomestili z novimi. Ja še celo na reklamni deski v zavornih progah se vozički niso te dni pisali v spodbudo drugim v tem ko se jih je na 2. polju, kjer preiskave ni bilo pričakovati, kar naprej pisalo. Pa vlivati takrat tudi niso.

Vse to se nam strašno čudno zdi. Zakaj da zaradi onega človeka morejo biti vsa pota, vse lestve, takoj v redu, a za nas pa, ki dandnevno rjemo pod to črno zemljo, pa se noben vač ne zanima, ali nas voda vzame ali pa zasuje.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Nedolžne žrtve »dobička«.

Tekstilna industrija, ki se je pri nas po vojni precej razvila, zaposluje že nad 7000 delavcev. Po večini so delavke. Kranj naprimer prav radi teh tovarn postaja industrijski kraj. Najslabše plačano je to delavstvo. Po 2 Din na uro in tudi manj se plačuje delavke. Najvišja plača, a šele po par letih, je 3 Din na uro. Ni se torej čuditi, da ravno ekspoziura bolniške blagajne v Kranju zaznamuje najvišji odstotek tuberkuloznih v Sloveniji. Razumljivo je, da naporno delo 12—14 ur na dan, ob kavi in kruhu katastrofalno uničuje zdravje teh nesrečnih delavk in delavcev. Videč, da so samim sebi prepuščeni, se pomoči in zaščite nimajo od nikoder naupati, si ustvarjajo samobrambo. V trumah vstopajo v organizacijo »Splošne delavske zveze Jugoslavije«. Več sto jih je že organiziranih. Da to ni marsikomu všeč, zlasti tvorničarjem ne, je tudi razumljivo. Pritisk na delavstvo, zlasti na zaupnike, je vedno hujši in je vsled vsega tega prišlo v tovarni »Inteks« do stavke. V obupni so se gli po skrajnem sredstvu. Saj izgubiti nimajo nič, popolnoma nič!

Organizirajte se, delavke in delavci, ker bomo morali solidarno pripravljeni nastopiti z zahtevami po odpravi krivic, za izboljšanje zaslužka. Ako bomo vsi organizirani solidarno vodili boj, ne bodo jim pomagali izgovori, da ne zmorejo povišanja. Saj so baje samo v Kranju lansko leto napravili 70 milijonov dobička. Pri svili delajo baje ogromne dobičke: 1 kg sirovine za svilo stane 180 Din. Iz 4 do 5 kg te sirovine pa napravi 1 delavka v približno 36 urah 100 m svile, katero prodajo tovarna za približno 26 Din meter.

Račun bi se napravil tako-le:

5 kg sirovine × 180 Din = 900 Din
plača delavki, recimo, na
uro 2.50 Din × 36 ur = 90 Din
tovarni za obrabo stroja,
režijo in drugo (veliko
računano) = 500 Din

Skupaj 1590 Din

100 m prodano po 26 Din
meter, izkupljeno 2600 Din
stroški za 100 m produk-
cije, računano vse 1590 Din

Čisti dobiček na 100 m 1110 Din
Ker se te svile v Kranju skoro največ producira, je jasno, da da to kolosalen dobiček!

Delavstvo bo, ko bo organizirano, že našlo pota in načina, da se mu sramotno nizke plače zviša in si uredi mizerne svoje razmere. Apeliramo na vso pošteno javnost, da nas v našem eksistenčnem boju podpira in ne dopusti, da se ogromni milijonski dobički vlečejo iz naše domovine na račun nas najbednejših.

Tekstilni delavec.

Živilci.

Pivovarji.

Kapitalizem se v splošnem poslužuje vseh mogočih sredstev za vedno in vedno pomnoževanje kapitala. Delodajalcu je vsako sredstvo, s katerim zamore udariti delavca, dobrodošlo. V nobenem slučaju delodajalec ne pristane na zahteve delavstva iz same dobre volje ali iz »ljubezni do bližnjega«, temveč le pod pritiskom strokovne organizacije, katere uspehi so vedno istovetni z njeno močjo. Natančno tako je tudi v naših podjetjih. Dasi smo zadnji čas organizacijsko precej napredovali, vendar se dogajajo slučaj, v katerih posameznim delavcem ne moremo pomagati. V mislih imam slučaj zadnjih odpustov. Sodrugi, v današnjem času je prepotrebno, da vsak delavec pazi na to, da ne da sam povoda ali celo zadostnega vzroka za odpust. Ne mislim, da se mora delavec pri delu gnati preko mere ali delati, kar bi ne bilo v skladu z njegovo zavednostjo, pač pa se mora delo vršiti v normalnem redu, nikakor pa se ne smejo dogajati slučaj pijanosti med delom. Par takih slučajev se je dogodilo v ljubljanski pivovarni. Ako bi se to še nekolikokrat ponovilo, bo to gotovim gospodom strašno dobrodošlo in zgoditi se zna, da kdor ne bo podjetju ugajal, se ga bo enostavno obdolžilo pijanosti in odpustilo. Imamo slučaj v Mariboru, kjer sta zapustila službo dva pivovoznika in je g. pivovarski mojster enega delavca začasno premedil iz kleti k pivovoznikom in mu obenem izplačal nižjo mezdno kot jo je imel sicer dotičnik kot kletni delavec. Ker intervencija zaupnikov ni zalegla, je central-

no tajništvo interveniralo pri ravnateljstvu v Ljubljani, kamor je pa g. pivovarski mojster iz Maribora pravočasno sporočil, da je premedil omenjenega delavca po kazni, in sicer zato, ker je bil pijan. Centralno tajništvo se je informiralo pri mariborski podružnici, katere je sporočila, da se lahko dokaže, da omenjeni delavec pri delu ni bil še nikdar pijan. O tem smo obvestili ravnateljstvo v Ljubljani in bo končno zadeva rešena s tem, da bo dobil delavec pripadajočo plačo.

Iz tega je razvidno, kako gospodje žele, da bi bilo delavstvo nedisciplinirano, da bi zamogli postopati z njim po mili volji.

Pozivljamo Vas, sodrugi in sodružice, da ostanete pri delu dobri delavci, v organizaciji pa za svoje pravice neustrašeni borci.

Promjena rada u pekarnama.

Zagrebski časopis »Hrvatska Privredna Smotra« je priobčil članek, ki ga ponatiskujemo, kakor je pisan.

»Pitanje rada u pekarnama« postalo je aktualno.

Radništvo naše povelje se je za primerom pekarskih radnika u drugim državama, u kojima je noćni rad dokinut.

Pošto je ovo vrlo važno pitanje, koliko za naše radništvo i drugo pomoćno osoblje, toliko isto i za potrošače, vrlo je potrebno u tančine proispitati sve okolnosti, prije no što bi nastala promjena u tome pitanju.

Ja kao pekarski obrtnik, iznijet ću svoje mišljenje o toj cijeloj stvari: Obzirom na današnje prilike i poratni duh vremena nameće se dakako pitanje, kako dovesti u sklad interese producenta i konzumenta, da se sve dobro slaže. Do sada u dosta naprednih država ukinut je noćni rad. U nekojim sasma, ali u nekim djelomično.

Nastalo je pitanje sada, da li bi i kod nas trebalo noćni rad dokinuti sasma ili promjeniti ga tako, da se dovede u sklad interes radništva i potrošača.

Moje je mišljenje, da se noćni rad promjeni tako, da na jednoj i drugoj strani bude zadovoljstvo.

Današnja mlada generacija nema više one otporne snage, kao što je nekoč starija generacija imala da prkosi svojom tjelesnom snagom svim naporima noćnog rada u pekarsstvu.

Mi pekarski obrtnici osobito stariji to opažamo i prilagodujemo sve svoje prilike naprama tome, i time računamo, dakako sa jednom stalnom odlikom za promjenu.

Ukinuti sasma noćni rad značilo bi pružiti potrošačima stari kruh. Osim toga ovakav način rada kosio bi se sa duhom vremena, jer time bi pokazali jedan vazadak, a ne napredak.

Iz ovoga slijedi, da noćni rad ne ukinemo sasma, već glavni posao, to jest razdjelavanje tijesta u komade ne bi smio da počima prije 4 sata jutrom u zimi, a ljeti u 4 i pol. Izdavanje kruha smjelo bi se dozvoliti iz prodavane samo, kad je sasma ohladio tako, da ne bi prijetila opasnost, osobito u ljetu, da čovjek oboli.

Dok bi prispio svježi kruh, koji bi bio za uporabu, potrošač bi u jutro dobio kruh od prošlog dana, koji je i za zdravlje koristan. Dalje bi kroz cijeli dan dobivao kruh po zdravlje naše koristan, jer je u danu daleko bolje moguće priskočiti svim zahtjevima prave i dobre proizvodnje kruha. Sitno pecivo dospjevalo bi pravovremeno za one potrošače, koji baš ne polaze rano na posao ili slično.

Na ovakav način postiglo bi se to, da bi potrošač bio zadovoljan, a ujedno radništvo i sve drugo pomoćno osoblje ne bi u buduću trebalo da se bori protiv svih nepogodnosti noćnog rada. Rad bi tada u pekarnama mogao biti bezprekidni 10 sati, a naš pomladak razvijao bi se duševno i tjelesno u svim granicama mogućnosti, jer ga nebi san ubijao, što je kod noćnog rada nemoguće spriječiti.

Neka mi se ne zamjeri malo primjedba. Imade izbirača, koji bi najvolio, da mu je svaki sat svježe pecivo. Ovakovim radom više po danu, nego u noći bili bi ovakovi izbirači zadovoljniji, jer bi dnevno imali i po više puta svježe pecivo i kruh. Radom početim u pekarnama u jutro ne bi se više vidjevalo po ulicama, gdje mladi pomoćnik ili naučnik pod teretom na ledima hodajući sporo,

DELAVSKI ŽEPNI KOLEDAR ZA LETO

1930

izide v oktobru mesecu

Vsebina bo še zanimivejša, kakor v vseh dosedanjih. Za delavce navodila in poučne stvari. Koledar bo nudil vsakemu veliko koristi. Zato ga naročite že sedaj, da ga potem ne bo zmanjkalo. Imel bo tintni svinčnik in bo lepo trdo vezan. Stal bo letos le 10 dinarjev.

Za koledar 1929 pa še nekateri razprodajalci do danes niso poslali denarja. V prihodnji številki »Delavca« povemo, kateri so to

jega tovariša. Tako so sicer še živo žrtve dela rešili, ki je pa po preteku 7 ur podlegel.

Pri tej priliki si ne moremo kaj, da ne bi javno vprašali obratno vodstvo Trboveljske družbe v Zagorju sledeče: 1. Kako pride do tega, da je tega rudarja zasulo na dvojni progah poleg svojega odkopača? 2. Ali je bilo oporno lesovje v redu? Javna tajnost je, da ne. 3. Upravi rudnika bi priporočili, da naj si svojo ambulanco izpopolni v jami, da ne bo v prihodnje treba letati za »Verlängscheinom« po pisarni, da se kupi nesrečni žrtvi požirek konjaka in drugič pa, da ne bo treba reševal. moštvu ob takih slučajih iskati ročne žage po koloniji.

Rudarjem rudnika Kotredež pa kliče mo: Več razuma in previdnosti pri delu in — več organizacije.

Razno pri rudniku Kotredež pri Zagorju.

Sodr. urednik! Morda se že več ne spominjaš, da bi bili mi kotredeški rudarji kdaj dali slišati kaj o sebi. In res je, da kakor večinoma povsod drugod rudarji spe in čakajo, kdaj pride odkod kakšen odrešenik, da jih reši, tako smo tudi mi čakali na to čudežno rešitev. Pravijo, da je sicer potrpljenje božja mast in da je srečen tisti, kateri se z njo maže. Ali mi pa že prihajamo do prepričanja, da s potrpljenjem se na da

Vse to so stvari, ki so nam začele dati milosti. Kaj, ko bi mi nehali enkrat drug drugega denuncirati? Kaj, ko bi se mi enkrat nehali pripraviti za vozičke? Kaj, ko bi nas enkrat že toliko pamet srečala, da ne bi samo gledali, koliko je kamerad, ali pa bomo mi »forata« napravili, temveč da bi si prej delovni kraj ogledali ter ono kar je nevarno, prej zasigurali, kakor pa »koln« lifrati. Dobro bi tudi bilo, da bi mi toliko korajže dobili, da bi si upali paznike na vsa nevarna mesta prej opozoriti, kakor takrat kadar je nesreča že tu.

Ja, dosedaj smo bili borci vsake za sebe. Vsak je bil organizacija za se. Skupnosti nismo poznali. Strokovne organizacije smo se bali, kakor hudič križa. Škoda denarja za njo. Sedaj pa prihajamo do spoznanja, da kar v svojo obrombo ne žrtvujemo, nam pa drugi odnesejo. Vzгляд slabe plače, slabe jamske razmere, voda v čevljih, rudarska inspekcija v smrtnih slučajih nam kažejo pot v strokovno organizacijo Zveze Rudarjev Jugoslavije. Zakaj, mislimo, da smo tudi mi rudarji toliko vredni, da bomo po suhih progah, po celih lestvah hodili in na varnih mestih delali. Če ne, bomo pa posrbeli, da si bo še že kak gospod prišel večkrat jamo ogledati.

Več takih, ki se bomo organizirali.

što je samo za požaliti, jer čovjek time postaje rob svoga zvanja.

Ovakovim radom videvali bi, koliko bi bilo potrebno za podvorbu, veselija i zadovoljnija lica, jer mladi pomoćnici i naučnici, kojima je potreban noćni mir, ne bi počimali sa radom prije jutra.

Dječaci se ne bi smjeli primati u nauk prije navršene 14 godine, a morali bi biti i liječnički pregledani, da ne boluju na kakvoj naslednoj zaraznoj bolesti.

Ovo bi vrijedilo općenito za sve pomoćno osoblje, jer zdravlje ljudsko ipak je prvo za svakog čovjeka, pa nije nitko dužan, da strada.

Da se sve ovo pospješi, potrebno bi bilo, dakako, da mi pekarski obrtnici zajedno sa našim pomoćnim osobljem stvorimo ovakove zaključke, koji bi bili sa jedne i druge strane strogo preispitani, da ne bi nikome bili na uštrb, pa da zatražimo od više vlasti, da se taj sporazum provede u život.

Sve drugo što bi se donijelo bez pitanja interesenata, ne bi bilo umjesno, jer to je već više puta dokazano, a osim toga takovo donošenje raznih odluka imade loše posljedice.

Mogućnost je, da će koji od drugova ili pomoćnog osoblja iznijeti drugačiji ili bolji predlog, s toga ovim putem umoljavam svakog, da to iznese. — **Marin Okroša**, vlasnik Prve primorske pekarnice.

Pisec je pekovski mojster in kot tak čuti, da vodi nočno delo pekovsko stroko v propast. Priznava, da da je izdelovanje peciva ponoči v čistoči nezanesljivo in škodljivo tako delavcem kot konzumentom in pekovskim mojstrom samim.

Dalje je prišel pisec kot mojster v praksi do spoznanja, da bi odprava nočnega dela ne škodovala, temveč praktično koristila tako konzumentom, ker bi lahko dobili večkrat dnevno sveže in poleg tega res snažno izdelano pecivo, a mojstri bi lažje kalkulirali s prodajo peciva.

Mi se s predlogi, katere postavlja g. Okroša v gorenjem članku, popolnoma strinjamo in želimo, da se za to stvar prično zanimati tudi konzumenti, kateri so pri tem direktno zainteresirani in zdravstvena oblast. Predvsem bi bila dolžnost zdravniških krogov, da podajo tudi s svoje strani mnenja, o posledicah nočnega dela.

Pekovski mojstri v Sloveniji pa naj si vzamejo za vzgled naprednosti in socialnega čuta g. pekovskega mojstra Marin Okroša iz Hrvatske.

Mesarji Ljubljana.

V nedeljo, dne 15. t. m., se je vršil občni zbor podružnice mesarjev v Ljubljani. Novo izvoljeni odbor si je nadel nalogo, v zvezi vsemu poskušati položaj mesarskih pomočnikov zboljšati. Vsekakor se mora doseči v uredbi, katera bo ponovno izdana od Vel. župana, ureditev delovnega časa in nedeljskega počitka.

Mesarski mojster nazne pomočnika na delo, kadar se mu zljubi. Pomočnik ne ve, kdaj mu je začeti in ne ve, kdaj bo smel z delom prestat. Seveda je nekaj izjem, toda malo. V vsaki stroki je v delovnem času nekaj red, v naši pa splošna anarhija. Ravno tako je z nedeljskim počitkom. Po zakonu mora imeti vsak delavec najmanj 36 ur neprekinjenega nedeljskega počitka. Mesarski pomočnik pa je prost le par uric v nedeljo popoldne.

Čas bi bil, da se nas preneha zapostavljati in da dobimo to, kar nam po zakonu pripada.

Odvisno je pa od nas samih, bomo li to znali izvojevati, kajti uspelo nam bo le z močno strokovno organizacijo.

Zato, kolegi, vsi do zadnjega v organizacijo. Kdor ni z nami, podpira delodajalce in s tem koplje samemu sebi jamo.

LESNI DELAVCI.

Osrednje društvo lesnih delavcev je imelo dne 11. avgusta 1929 svojo glavno skupščino; vršila se je v prostorih Delavske zbornice.

Navzoči so bili naslednji delegati podružnic in člani dotedanjega centralnega odbora in sicer: S. Tokan, Erjavec, Antončič, Dornik, Naglič, Virant, Breskvar, Petrič, Šlosar, Žagar, Kopic, Skuk, Vrabec, Stare, Vodopivec, Burger, Kramarič, Zor in Žebavc. Navzoči so bili tudi člani Bricelj, Pangor, Tomšič, Golar, Kaman in Berčič. Strokovno komisijo je zastopal s. Vuk.

Skupščini je predsedoval s. Tokan. Le ta se je uvodoma spomnil vseh onih članov društva, ki jih je v razdobju od zadnje skupščine iztrgala iz naših vrst smrt.

Besede, ki so bile posvečene pokojnim sodrugom, so navzoči poslušali stoje.

Dalje je s. Tokan opozoril na razveseljivo dejstvo, da se glavna skupščina lesnih delavcev prvič vrši v dostojnih delavskih prostorih, za kar gre zasluga Delavski zbornici. Nato pozdravi navzoče ter odpravi ob pol 9. uri glavno skupščino ter naznani dnevni red, ki je sledeč: 1. Poročila. 2. Volitev načelstva. 3. Mezdna politika. 4. Ujedinjenje lesnih delavcev. 5. Predlogi in nasveti.

Na nasvet predsednika se dnevni red spremenil v toliko, da se namesto druge točke postavi četrto točko, potem tretjo, nato naj sledi volitev načelstva. Nasvetovana sprememba se soglasno sprejme.

V nadaljnjem je podal kratek pregled za preteklo skupščinsko dobo. Organizatorično je bil zelo važen dogodek dejstvo, da je naša strokovna organizacija bila prvič, odkar se nahajamo v novi državi, zastopana enkrat na kongresu avstrijskih lesnih delavcev na Dunaju in enkrat na internacionalnem kongresu lesnih delavcev v Heidelbergu. S tem se je Osrednje društvo lesnih delavcev prvič pojavilo na vidni internacionalni pozornici. K temu je treba pripomniti, da je bila naša delegacija na kongresu internacionalne »Unije« lesnih delavcev v Heidelbergu nekaj kompromis našega osrednjega društva s Savezom Drvodjelskih Radnika za Bosno i Hercegovinu v Sarajevu in Savezom Drvodjelskih Radnika Jugoslavije v Zagrebu. Lahko smo ponosni na to, da je častna naloga, poslati delegata v Heidelberg, pripadla Osrednjemu društvu lesnih delavcev za Slovenijo v Ljubljani. Tako so nas pričeli spoznavati tudi velike in močne inozemske strokovne organizacije lesnih delavcev, kar je vsekakor velika moralna pridobitev, ki se je ne da podcenjevati, ker nam v slučaju potrebe zna to poznanstvo prinesiti tudi materijelne pomoči. Prav je torej, da se naša strokovna organizacija naslanja na internacionalni forum in tudi v tem pogledu izkazuje svojo brezpogojno solidarnost. Tudi pri konsolidaciji pokreta lesnih delavcev v lastni državi nam bodo internacionalni stiki koristili.

Glede delovanja samega treba povdariti, da je bil položaj naše strokovne organizacije v pretekli poslovni dobi nadvse težak. Neurejene gospodarske razmere, dragi krediti, ki so ovirali gospodarskem razvoju itd. in s tem zvezane krize na delovnem trgu ter sledeča nezaposlenost — vse to je bilo vzrok, da strokovna organizacija ni mogla razvijati one energije, ki je sicer za

dosego boljših plačilnih in delovnih pogojev potrebna. Poleg tega je bilo v poročilni dobi opažati, da je vsak živalnejši pokret sprečevalo precejšnje valovanje članstva. Lesni delavci, namesto da bi se v dobi krize organizatorično jačili, se izpopolnjevali in svojo organizacijo dvignili do najvišje stopnje ekspanzivne možnosti ter pripravili vsa moralna in materijalna sredstva za pridobitev že zgubljenih in novih tekočin, zapadejo mnogi nekakšni naravnost nerazumljivi letargiji ravno takrat, kadar jim to največ škoduje.

(Dalje prihodnjic.)

OBLAČILNI DELAVCI.

Razmere v oblačilni stroki.

Razmere v oblačilni stroki so čim dalje slabše. Največ krivde v tem nosi Zadnja krojačev in sorodnih strok. Ona je svoječasno naredila sklep, da mojster, ki ne zaposluje več kot 2 pomočnika, ne sme imeti več kot 1 vajenca. A ta sklep se ne izvršuje. N. pr. g. Ivan Krajec, mojster v Kladezni ulici, nima nobenega pomočnika, a je iskal po časopisju kar več vajencev. Ravno tako je z mnogimi drugimi mojstri, posebno v okolici. Vajenci, kateri so izučeni, so navadno bolj malo kvalificirani, ker jih mojstri porabljaajo za razna druga dela, posebno pa za tekače. Jako veliko imamo v zadnjem času novih mojstrov, od katerih pa večina nima dovolj svojih naročnikov in jih zato iščejo s konkurenčnimi cenami. Ti so večji šušmarji kot vsak pomočnik. Ravno taki mojstri največ uničujejo krojaško obrt. Ti mojstri se pa obračajo tudi posebno na ljubljanske konfekcijske tvrdke za delo in tudi tukaj delajo konkurenco kroj. pomočnikom za sramotno nizko ceno in to le vsled tega, ker jim garajo nezavedni pomočniki, kateri so vzgojeni v božjem strahu ali pa v narodni navdušenosti, ter po več vajencev, kar cele noči brez razlike, ali je petek ali svetek. Tako je neki mojster vzel v soboto zvečer 7 (reci in beri sedem) danskih plaščev ter jih je v pondeljek takoj zjutraj ob 8. uri prinesel izgotovljene. Za tega mojstra zakon o delovnem času in nedeljskem počitku ni v veljavi, po njegovem ravnanju. Vsled teh razmer krojaških mojstrov pa trpijo tudi večji ljubljanski mojstri, največ pa seveda krojaški pomočniki, kateri so v veliki meri brezposelni. Tisti pa, ki so zaposleni, imajo tako nizko plačo, da jim zadostuje komaj za hrano, kje so pa druge stvari. Tako zasluži pri konfekcijski tvrdki D. Schwab nekaj pomočnikov komaj 150 Din tedensko. Največji reveži so pa mladi, šele izučeni pomočniki, katere mojstri navadno odpustijo z izgovorom, da jih ne morejo rabiti, ker nič ne znajo, a ne pomislijo, da le vsled njihove krivde. Ti pomočniki navadno ostanejo breme svojih staršev, pohajkujejo po cestah, si iščejo drugega zaslужka in se velikokrat zgubijo v stranpoti. Zato bi staršem priporočali, da dobro premislijo, prečen dajo svoje otroke učiti krojaške obrti in naj se raje preje obrnejo po informacije na strokovno organizacijo.

Se veliko slabše razmere kot pri krojačih so pa pri šiviljah. Mojstrice imajo navado, da imajo v učenju po 5 ali še več učenek, katere navadno opravljajo vsa dela mesto služkinj. Za nje ne velja običajno nikak delovni čas. Kadar se mojstricam zljubi, jih pošljejo domov. V sobotah delajo navadno pozno v noč, tako da morajo iti starši čakati pred hišo, ako nočejo dopustiti, da se vajeke brez varstva vračajo same domov. Tudi iz šolskega pouka morajo vajeke večkrat izostati in jih mojstrice opravičujejo z raznovrstnimi opravičili. Ko so vajeke proste, jih navadno odškodujejo z dnevnj 10—12 Din; ako pa s tem niso zadovoljne, pa si lahko poiščejo delo drugod. Torej učenka, katera se uči tri leta svoje obrti, prejema plačo 10—12 Din. Tovarniške delavke, katere pa ne potrebujejo nikake učne dobe, pa zaslužio od 20 do 30 Din dnevno ali še več. Kako naj se preživi šivilja z 10—12 Din dnevno, na to vprašanje naj nari odgovorijo gg. mojstrice. Šušmarstvo je prepovedano; ali naj hodijo v enih kostumih, ali jim mogoče priporočajo, da naj hodijo v večernih urah v ljubljanski Tivoli po zaslужku? To je socialna beda šivilj in mojstrice tega nočejo videti, one se za to ne brigajo, samo da imajo one horendne zaslужke in živijo razkošno življenje ob izkoriščanju svojih delavnihih sil. Isto se dogaja tudi pri modistinjah. Mi opozarjamo krojaško zadrugo, naj končno poseže med svoje članstvo, posebno med mojstre, da se enkrat končajo te razmere, katere bodo zadrugi šle enkrat

čez glavo, ker pregovor pravi, da ima vsaka palica dva konca: en konec udriha pomočniku, a drugi po mojstrih samih.

Oblačilni delavci na Tirolskem.

Po statistiki Delavske zbornice v Innsbrucku je na celem Tirolskem 482 mojstrov in mojstric, pomočnikov je 410, šivilj 243, vajencev 162 in vajenk 213. Skupaj delovnih moči 1028. Številke odgovarjajo približno ljubljanski zadrugi, samo da je pomočnikov 250 manj.

RAZNO.

Uspeh višjih plač.

Od januarja 1928 do januarja 1929 so narasle hranilne vloge v Nemčiji od 5046.6 milijonov na 7413 milijonov mark. Ta orjaška vsota je last 10 milijonov vlagateljev, to se pravi: teh 7.4 milijarde mark so si pritrkali od ust široki ljudski sloji. Seveda kroži ta kapital neprestano v prometu in oploja gospodarsko življenje — pravtako kakor kapitali bank in trustov, le s to razliko, da so si ljudski sloji zaslužili denar z resničnim produktivnim delom, kapitalisti pa z obrestmi in pritrgovanjem delavskih plač. Višje plače ne pomenjajo samo ojačenja kupne moči, marveč krepe tudi v ljudstvu štedljivost in ustvarjajo nov kapital.

Javna borza dela v Ljubljani potrebuje takoj 10 pomočnikov košarske in pletarske stroke ter ob enem sprejme 10 učencev za izučitev iste obrti.

Takoj dobi eksistenco na veleposestvu v Sremu ne nad 50 let star kravar s sinom, starim 20—30 let. Opravljal bo samostojno 40 glav govedu in vozil mleko v mesto. Biti mora dobro večer molze. Hlev je betoniran in obrat velemoderen. Oče ima te-le prejemke: Letno 600 Din plače, 1600 kg žita, 1200 kg koruze in poldrug liter mleka dnevno; sin pa: letno 400 Din plače, 1400 kg žita, 1200 kg koruze in dnevno poldrug liter mleka. Ako kravar vztraja, dobi potne stroške povrnjene. Pogodba se sklene za najmanj dve leti. Ponudbe na Javno borzo dela v Ljubljani, Mariboru, Celju ali Murski Soboti.

Časopisje poroča sledečo zanimivo, a obenem žalostno resnico:

Inzulin se ne sme poceniti. Inzulin je prinesel tisočim in tisočim bolnikov, ki trpe na sladkorni bolezn, olajšanje. Njegov učinek je tem pomembnejši, če pomislimo, da se je sladkorna bolezen v zadnjem času silno razpasla in postala ljudska epidemija v pravem pomenu besede. V Nemčiji izkazuje statistika 1.5 di-jabetikov na 1000 oseb, vseh bolnikov te vrste pa je v nemških deželah 100.000. Na Angielskem jih je še več, da o Ameriki sploh ne govorimo. Tam je že več di-jabetikov kakor jetičnikov. Inzulin sladkorne bolezni sicer ne izleči popolnoma, a vendar odstrani mučne bolečine in podaljša bolniku življenje. Neki na Danskem živeči kemik je iznašel postopek, ki bi inzulin za polovico pocenil. Postopek bi omogočil pridobiti iz 1 kg slinavke mesto 1500 enot 3000 enot inzulina. Toda odbor, ki ima izdelovanje inzulina v zakupu, ni dovolil postopka in tako bo cena inzulina še nadalje tako visoka kakor je bila doslej. Bolniki bodo torej morali še vedno trpeti na bolezn, zraven pa se prenašati visoke izdatke za lečenje. Ali naj k temu še kaj dodamo?

Minister za socialno politiko in narodno zdravje je v smislu čl. 50 in 51 uredbe o pobijanju nalezljivih boleznih odredil, da morajo vsi mestni, občinski in srezki zdravniški izdajati brezplačno zdravniška uverenja za pregled delavcev, natakarjev in drugih delavcev, ki imajo opravka z živilskimi potrebščinami. Suk:

IVAN SAX

obleke domačega izdelka

LJUBLJANA

MESTNI TRG ŠTEV. 14

Če hočeš dobiti lepe knjige in poceni, postani član „CANKARJEVE družbe“!

Josip Olup

Ljubljana, Stari trg št. 2 (na vogalu)

Trgovina z manufakturnim blagom, velika izbira oblek lastnega izdelka, čeških in domačih tovarn sukna in hlačevine. Velika zaloga klubukov, čepic in raznega perila. — Moje geslo je: dobro blago, nizke cene! Priporoča tudi svojo gostilno „Pod Trančo“!

Vsaki delavec in nameščeneec

naj ima v svojem prostem času zabavo. — Naj se zabava z

Lubas-harmonikami

Gojite svojo narodno godbo. —

Igrajte na harmonike!

Prvovrstna in močna kvaliteta

Cene nizke!

Prva jugoslavenska izdelovalnica harmonik

Fr. Lubas, Ljubljana, Dunajska c. 36

Delavci, delavke, organizirajte se!

Podružnica pekov v Ljubljani

priređi v soboto, dne 5. oktobra 1929, vsakoletno

VINSKO TRGATEV

v salonu restavracije „Pri Levu“ (Gospodsvetska c.)

Spored:

Nagovor župana

Prečitanje pravil

Trgatev

Ples in prosta zabava

Začetek ob 8. (20.) uri zvečer — Vstopnina prosta. Kdor bi se proletarskega grozdja nazobal rad, naj pride v naš vinograd!